

Deset godina na početku

Dragi čitatelji,

Najavljujemo da Hrvatsko društvo za goriva i maziva organizira tradicionalni 43. stručno-znanstveni simpozij s međunarodnim sudjelovanjem GORIVA 2010. Prva obavijest – Poziv za referate upućena je na brojne adrese potencijalnih autora i mjerodavnih institucija. Zbog važnosti teme, a još više zbog važnosti trenutka, nadamo se i brojnom odazivu. Naime, simpozij se održava u godini vjerojatnog završetka pregovaračkog procesa Hrvatske i Europske unije, nakon čega slijedi postupak ratifikacije sporazuma i pristupanje Hrvatske EU, što se očekuje u 2012. godini. Stoga Hrvatska mora do tada ne samo uskladiti svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom EU, nego početi tako i djelovati u svim sferama života pa tako i u zaštiti okoliša. Udovoljavanje strogim ekološkim zahtjevima jedno je od najvažnijih poglavlja, a za njihovo udovoljavanje potrebna su vrlo velika materijalna ulaganja u gospodarskim djelatnostima. Prerada nafte i proizvodnja goriva čija kvaliteta mora odgovarati vrlo oštrim specifikacijama jedan je od najzahtjevnijih i investicijski najintenzivnijih zadataka koji se postavlja pred zemlje članice. Propisivanje uvjeta i norma u zaštiti okoliša predmet je mnogih direktiva EU, u što u velikoj mjeri spada područje proizvodnje, kvalitete i primjene goriva.

Postizanje sadašnjih i pogotovo budućih zahtjeva kvalitete goriva predstavlja osnovni uvjet opstanka na tržištu za svaku naftnu kompaniju. Promjene su takve da će imati vrlo ozbiljne posljedice za one kompanije koje ne budu na vrijeme reagirale na odgovarajući način, posebice u prihvaćanju vrlo strogih parametara kvalitete.

Prema tome, i razvoj naftne privrede u Hrvatskoj mora ići u pravcu postizanja standarda koji važe u EU ne samo zbog pukog zadovoljavanja legislative, već prije svega zbog opstanka važne grane naftnog gospodarstva u Hrvatskoj – prerade nafte koja ovdje bilježi tradiciju dugu više od stoljeća.

Zbog velike disproporcije u razvijenosti naše zemlje i EU, poglavito u usporedbi sa starim članicama, uvođenje tzv. «čistih» goriva moralo je ići postupno s obzirom na ekonomsko stanje u zemlji i tehnološke mogućnosti rafinerija, ali isto tako i s obzirom na stanje (starost) motornog fonda u zemlji. Hrvatska, kao relativno najrazvijeniji dio geografskog područja jugoistočne Europe, a koji još nije dio EU, čini velike napore u području rafinerijske prerade kako bi se dostigla kvaliteta goriva sukladno normama EU (CEN). Cilj je ostvariti zahtjeve kvalitete koji važe u EU (EURO V). Za proizvodnju takvih goriva nije dovoljna samo suvremena tehnologija u preradi nafte, nego i dodavanje takvih sastojaka (aditiva), koji će djelotvorno poboljšati svojstva goriva u primjeni, posebice u cilju smanjenja emisije, što implicira i poboljšanje ekonomičnosti - smanjenje potrošnje goriva i manje izdatke potrebne za održavanje, što tržište svakako prepoznaje kao prednost jednog proizvođača pred ostalima i što u krajnjoj liniji vodi „brendiranju” proizvoda.

Osim toga, odredbe ne znače samo velika ulaganja u gospodarskim djelatnostima, već zahtijevaju i promjenu načina ponašanja svih subjekata društva – od

zakonodavne i izvršne vlasti do svakog pojedinca, bilo kao sudionika u procesu proizvodnje bilo kao potrošača.

Na svemu tome se u proteklim godinama u većoj ili manjoj mjeri i radilo, no, jesmo li u dovoljnoj mjeri zadovoljni sadašnjim stanjem, posebice s obzirom na skori ulazak Hrvatske u EU? Odgovor na ovo pitanje nije, nažalost, ohrabrujući!

Naše rafinerije još uvijek nisu u mogućnosti proizvoditi goriva EU kvalitete u punom kapacitetu, premda su u zadnje vrijeme učinjeni značajni napori da se određenim zahvatima u postojećoj tehnologiji poveća proizvodnja EU kvalitete goriva. Međutim, bez kompletne modernizacije rafinerija, koja je još uvijek u tijeku, neće se moći ispuniti zahtjevi kvalitete goriva koji su na snazi u EU (EURO V zahtjevi kvalitete). Unatoč tome što direktive EU ostavljaju određen prostor za prilagodbu budućih članica, vrijeme za ispunjenje strogih kriterija EU glede zahtjeva koji se odnose na ispunjenje ekoloških standarda, a time i kvalitete goriva, istječe i očito je da konačna modernizacija rafinerija sada više nema alternative.

Na nekoliko prethodnih simpozija GORIVA u organizaciji Hrvatskog društva za goriva i maziva raspravljalo se upravo o ovoj problematici, tj. o stanju i planovima razvoja u preradi nafte i kvaliteti goriva u Hrvatskoj, u cilju udovoljavanja važećim i budućim kriterijima kvalitete proizvoda i emisija propisanim direktivama EU. Da podsjetimo, još smo prije točno 10 godina na stručnom simpoziju GORIVA 2000. u Šibeniku organizirali Okrugli stol – raspravu na temu: Opći zahtjevi kvalitete goriva u Europi te stanje i perspektive prerade nafte u Hrvatskoj, temeljem koje je zaključno naglašeno: (...) „Ulaskom Hrvatske u WTO i ubrzanim približavanjem EU problemi traže hitno rješavanje, ako ne trenutačnu realizaciju, ono svakako jasno definiranje ciljeva s određenim rokovima i načinima njihova postizanja. Takav pristup primjenjuje se u Europi i stoga se moraju dati jasni i čvrsto utemeljeni odgovori“.

Na simpoziju GORIVA 2002 u Poreču tema Okruglog stola bila je: Zahtjevi kvalitete goriva i izbor tehnoloških opcija. Već tada su na ovom stručnom skupu doneseni zaključci koji u najvećoj mjeri vrijede i danas pa ih stoga donosimo u cijelosti:

1. Proizvodnja goriva sukladnih europskim zahtjevima kvalitete (EN) predstavlja temeljni uvjet opstanka prerade nafte u Hrvatskoj.
2. Nužna je hitna modernizacija rafinerija, kako bi se mogla proizvoditi goriva sukladno sadašnjim i budućim zahtjevima kvalitete. U suprotnom slijedi postupno gašenje prerade.
3. Zbog značajnih investicija u tehnološki razvoj bit će potrebni, uz napore naftnog gospodarstva, i porezni poticaji za čišću proizvodnju kako se to prakticira u razvijenim zemljama Europe.
4. Zbog zadržavanja tržišta maksimalno koristiti sadašnje ograničene tehnološke, logističke i ostale resurse kako bi se proizvela goriva sukladno EN specifikacijama u količinama u kojima je to moguće do završetka modernizacije rafinerija.
5. Stalno pratiti dugoročne trendove u razvoju tržišta i ekološke zahtjeve kako bi se na vrijeme moglo reagirati na nove izazove tržišta i time stalno zadržavati visoku

kompetitivnost u okruženju.

6. Revitalizirati primjenska istraživanja u području goriva, koja su bitna za održavanje kvalitete goriva na tržištu i predstavljaju preduvjet za stvaranje povjerenja kupaca u proizvode koje koriste. Time se stvaraju temelji za poduzimanje korektivnih i posebice preventivnih akcija za održavanje i unapređenje kvalitete goriva na tržištu.
7. U globalnim uvjetima poslovanja samo stalni tehnološki razvoj uz maksimalno korištenje znanja i ostalih resursa omogućava opstanak na tržištu, koje više ne poznaje granice - "razmišljaj globalno, ali djeluj efikasno lokalno"!

Nažalost, odgovarajuće reakcije kod mjerodavnih nije bilo.

Stoga smo, uz malu dozu ironije, ove zaključke skupa iz 2002. mogli mirne savjesti unaprijed ponoviti kao zaključke simpozija GORIVA 2004 koji je bio fokusiran na temu: Optimalno uvođenje "ultra čistih" goriva u Hrvatskoj.

Stručni skup GORIVA 2006 imao je iznimno aktualnu osnovnu temu: Uvođenje ekoloških direktiva Europske unije u pravni sustav Republike Hrvatske i njihov utjecaj na proizvodnju i primjenu goriva u Hrvatskoj.

Stručni skup GORIVA 2008 bio je opet posvećen temi: Goriva i EU zahtjevi kvalitete.

Je li uopće potrebno ponoviti da odgovarajuće reakcije kod mjerodavnih opet nije bilo? I ne samo kod mjerodavnih državnih tijela, nego i kod menadžmenta najveće hrvatske naftne kompanije što je posebno zabrinjavajuće. A pogotovo je zabrinjavajuća činjenica što se glas struke očito nije uzeo i još se ne uzima kao relevantan (i to ne samo u ovom području). Provodila su se i još se provode uglavnom manja ulaganja u naše rafinerije koja znače određena poboljšanja, ali nikako ne i kompleksnu modernizaciju proizvodnje. Stoga bismo za ovo razdoblje mogli kratko reći: Deset godina na početku!

Temeljem toga će težište rada ovogodišnjeg simpozija biti na kritičkoj analizi rezultata koji su do sada postignuti u Hrvatskoj u preradi nafte i primjeni goriva, kao i na utvrđivanju stupnja usklađenosti zakonodavstva Hrvatske i EU i aktivnostima koje još predstoje u ovom području. Možemo reći da će se tematske odrednice simpozija zapravo fokusirati na: *Utjecaj ekoloških direktiva EU na preradu nafte i primjenu goriva u Hrvatskoj.*

Jesu li se (točnije: zašto se nisu) planovi razvoja rafinerijske prerade u Hrvatskoj i postizanje zahtjeva kvalitete goriva koja važi u EU i ostvarivali sukladno postavljenim rokovima, pitanje je za posebnu raspravu. Međutim, očita je činjenica da Hrvatska završava pristupne pregovore s EU, a završetak modernizacije rafinerija još se ne nazire ili bar nisu obznanjeni neki čvršći rokovi završetka zacrtanog.

Vaš gost urednik,

Miroslav Jednačak